

ว่าด้วยสิทธิของเด็กหลอดแก้ว*

► โดย โกวิท วงศ์สุวรรณ

คอลัมน์กระแสดารคดี หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

วันพุธที่ ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๑๐๖๕๑

วิชาที่นักศึกษากฎหมายส่วนใหญ่ไม่ชอบและไม่สนใจคือวิชานิติปรัชญา (Philosophy of Law) เนื่องจากเป็นเรื่องที่คนไทยเราทั่วไปเพียงได้ยินว่าเป็นเรื่อง "ปรัชญา" ก็มักจะออกอาการปวดหัวตัวร้อนขึ้นมาอย่างกะทันหัน (ยกเว้นผู้ที่สนใจอย่างจริงจังในศาสนาที่จะชอบศึกษาและไม่รังเกียจวิชาปรัชญา ข้อสังเกตนี้จากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เขียนที่สอนหนังสือมากกว่า ๓๕ ปี) เพราะว่าปรัชญานี้ดูเหมือนจะมีภาพพจน์ของคนทีเื่องมาก คนที่ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่และเป็นคนที่สามารถทำเรื่องที่ไม่เป็นเรื่องให้เป็นเรื่องวุ่นวายใหญ่โตได้เสมอ ซึ่งดูเหมือนจะเป็นความจริงเสียด้วย กล่าวคือ นักปรัชญามักจะถามอยู่เสมอว่า "อะไร คือความจริง? อะไร คือความรู้? อะไร คือความดี? อะไร คือความงาม?" เรื่องความจริง ความรู้ ความดี และความงามนั้น ใครๆ ก็รู้ แม้แต่เด็กๆ ตัวเล็กๆ ก็รู้กันทั้งนั้น แต่ปัญหาใหญ่มีอยู่ว่า แต่ละคนที่ว่ารู้นั้นรู้เหมือนกัน, รู้ตรงกันหรือเปล่า?

ตรงนี้ซึ่งที่สำคัญ ไม่ต้องดูอื่นไกลเอาเรื่องความงามก็ได้ ง่ายดี คนเราเห็นความงามที่แตกต่างกันไป เช่น คนไทยว่าคนที่งามนั้น

ต้องมีผิวขาว ทำเอาคนไทยต้องวิ่งหนีแดดหนีลมและหาครีมทาให้ผิวขาวเป็นงานมหกรรมกันเลยทีเดียวแต่บรรดาฝรั่งตะวันตกกลับเห็นว่าคนที่มีผิวคล้ำแบบผิวสี tan คือผิวคล้ำแบบสีน้ำตาลเพราะตากแดดตากลมคือความงาม ทำให้พวกฝรั่งชอบอาบแดด

นอกจากนี้สำหรับเรื่องความดีนั้น ท่านผู้อ่านก็ลองถามๆ กันเองดูเถอะว่ารัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณดีหรือไม่ดี? ซึ่งเรื่องความดีที่ใครๆ ก็รู้อย่างนี้ทำให้คนชกปากกันไม่รู้กี่รายแล้ว

ผู้เขียนบังเอิญได้รับการชักชวนจาก ดร.เชษฐ รัชดาพรธนิกุล แห่งมหาวิทยาลัยมหิดล ให้ร่วมทำงานวิจัยในเรื่องหลักการคุ้มครองสิทธิของเด็กหลอดแก้ว ซึ่งเกิดขึ้นมากขึ้นทุกวันในประเทศไทยของเรา ทุกวันนี้ ซึ่งเป็นธรรมดาอยู่เองที่สิ่งที่เกิดขึ้นมีมาใหม่ขึ้นในสังคมปัญหาก็ย่อมมีตามมา เนื่องจากเป็นสิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อนกฎหมายมักต้องไล่ตามปัญหาใหม่เป็นปกติเพราะกฎหมายก็ต้องปรับไปตามปัญหาสังคมอันเป็นกฎธรรมชาติอยู่แล้ว

ปัญหาที่ถกเถียงอยู่ในทางกฎหมายเรื่องเด็กหลอดแก้วก็คือ ใครคือ "แม่" ของเด็กหลอดแก้ว? ปัญหาตรงนี้หากคิดให้ละเอียดก็เถียงกันได้ไม่มีสิ้นสุด กล่าวคือ การเกิดมีเด็กเกิดขึ้นมาได้ นั้น ย่อมมีองค์ประกอบอยู่ ๒ อย่าง คือ เชื้อพันธุ์ของพ่อและไข่ของ

*นางสาวจุฬารัตน์ ยะปะนัน นิติกร
กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย
รวบรวม.

แม่ผสมกัน ซึ่งหากเป็นไปตามธรรมชาติก็จะไม่มีปัญหาอะไร

แต่ในกรณีของเด็กหลอดแก้วนี้คือได้มีการผสมกันระหว่างเชื้อพันธุ์ของพ่อกับไข่ของแม่ข้างนอกแล้ว จึงนำเชื้อชีวิตไปฝากไว้ในมดลูกของผู้หญิงอีกคนหนึ่ง ครั้นคลอดเด็กหลอดแก้วออกมาแล้ว ใครเล่าที่จะมีสิทธิในการเป็นแม่ ระหว่าง สตรีเจ้าของไข่ กับ สตรีที่อุ้มท้องมาจนคลอด?

เมื่อพิจารณาในแง่กฎหมายแล้ว ศาสตราจารย์ประสพสุข บุญเดช ได้กรุณาให้ความกระจ่างว่ากฎหมายไทยยึดหลักว่าสตรีที่ตั้งครรภ์เท่านั้นคือมารดาของเด็ก ดังนั้นปัญหาทุกอย่างก็จะหมดไปเมื่อยึดหลักนี้แล้ว แต่ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตคือผู้หญิงที่เป็นเจ้าของไข่ได้แจ้งต่อนายทะเบียนว่าตนเองเป็นแม่ของเด็ก ซึ่งในอนาคตหากพ่อแม่ที่จดทะเบียนว่าเป็นบิดามารดาของเด็กหลอดแก้วเนื่องจากถือว่าตนเองเป็นเจ้าของเชื้อพันธุ์และไข่ (มีเยาะแล้วเหมือนกับการจดทะเบียนสมรสซ้อนนั่นเอง) นั่นก็เกิดเสียชีวิตโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ ลูกที่เป็นเด็กหลอดแก้วอาจจะเสียสิทธิในการรับมรดกหากญาติพี่น้องของผู้ตายสามารถพิสูจน์ได้ว่าหญิงที่จดทะเบียนว่าเป็นมารดาของเด็กหลอดแก้วนั้นไม่เคยตั้งครรภ์เองเลย

ดังนั้น วิธีที่ถูกในประเทศไทยคือเจ้าของเชื้อพันธุ์และเจ้าของไข่ควรจะจดทะเบียนรับเด็กหลอดแก้วนั้นเป็นลูกบุญธรรมเสียเลยก็จะตัดปัญหาเรื่องนี้ไปได้

อนึ่ง ศาสตราจารย์ประสพสุขท่านยังกรุณาให้ปริศนาข้อสอบแก่ผู้วิจัยไปขบคิดเป็นปริศนาธรรมที่ลึกซึ้ง ซึ่งสามารถเอามาทำเป็นข้อสอบวิชากฎหมายในบรรพ ๕ หมวด ๔ ครอบครัวยุติอย่างพิเศษทีเดียว ข้อสอบมีดังนี้

ครับ"นาย ก. แต่งงานกับนาง ข. เป็นเวลา ๕ ปี ต่อมานาง ข. ได้ขายไข่ของเธอให้กับชานิวยอร์กที่ต้องการเอาไปทำเด็กหลอดแก้วเป็นเงิน ๒,๕๐๐ เหรียญ ซึ่งเงินจำนวนนี้จะถือว่าเป็นสินเดิมของนาง ข. หรือว่าเป็นสินสมรส?"

เรื่องนี้หากคนแม่กฎหมายทั่วไปย่อมสามารถตอบได้โดยทันทีว่า เงินจำนวน ๒,๕๐๐ เหรียญนี้ต้องเป็นสินสมรสเนื่องจากเป็นดอกผลจากสินส่วนตัว แต่สำหรับคนที่สนใจในเรื่องนิติปรัชญาย่อมตระหนักแกใจอยู่เสมอว่า "มนุษย์ไม่ใช่ทรัพย์สิน" ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์นั้นต่างจากสัตว์เดรัจฉานก็คือความเป็นคน ซึ่งคนก็คือคน คนไม่ใช่ทรัพย์สิน ดังนั้น การเอาคนมาเป็นทรัพย์สินก็คือการเอาคนมาเป็นทาส จึงเป็นความผิด เข้าหลักกฎหมายที่เรียกว่า mala in se คือเป็นความผิดที่จริงแท้ ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ทำเมื่อไรก็ต้องผิด แบบที่เรียกว่า "ชั่วบริสุทธิ์" นั่นเอง ดังนั้น การที่เอาคนมาเป็นทาสจึงเป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติเลยทีเดียว ซึ่งประเทศทุกประเทศในโลกนี้ถือว่ามีเขตอำนาจศาล (Jurisdiction) สามารถที่จะนำขึ้นพิจารณาโทษได้ทันที ดังนั้น ไข่ของผู้หญิงที่เกิดมีขึ้นตามธรรมชาติทุกเดือนนั้น จึงไม่ใช่สินสมรสเพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากมนุษย์นั้นไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สิน

ทำวิจัยเรื่องเด็กหลอดแก้วได้ข้อคิดตรงที่ "คนไม่ใช่ทรัพย์สิน" ก็คุ้มเหลือหลายแล้ว เพราะปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนในบ้านเราส่วนใหญ่มีขึ้นก็เนื่องจากนักกฎหมายไทยเราไม่ค่อยชอบเรียนและไม่สนใจวิชานิติปรัชญาตัวเอง

